

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มสู่การค้าเสรีมากขึ้น โดยร้อยละ 70 เป็นการค้าเสรีแบบทวิภาคี (bilateral FTAs) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่หลายประเทศใช้ในการขยายปริมาณการค้า เนื่องจากความล่าช้าในการเจรจาระดับพหุภาคี ที่อยู่ภายใต้กรอบข้อตกลงองค์การการค้าโลก สำหรับประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการประมาณ 2-3 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันไทยดำเนินการเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับประเทศคู่ค้ารวม 8 ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย เปรู สหรัฐอเมริกา บาห์เรน กับ 1 กลุ่มเศรษฐกิจ คือ BIMST-EC (บังกลาเทศ อินเดีย พม่า ศรีลังกา ภูฏาน เนปาล และไทย) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547) ทั้งนี้ จีนเป็นประเทศแรกที่ไทยดำเนินการค้าเสรี โดยไทยเสนอสินค้าผักและผลไม้ในการลดภาษีสินค้าขั้นต้นก่อน (Early Harvest Programme) เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากถึง 1,300 ล้านคน และมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 6 ของโลก อีกทั้ง อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 9.5 (พ.ศ. 2547) และปริมาณการค้าระหว่างประเทศสูงเป็นอันดับ 4 ของโลก (กระทรวงการต่างประเทศ, 2548) โดยจีนเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 5 และเป็นแหล่งนำเข้าอันดับที่ 3 ของไทย (รุ่งนภา บุญยชนะนันท์, 2546) ด้วยเหตุนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของไทย (ดร. อติชัย โพธารามิก) และจีน (Mr. Lu Fuyuan) ได้ร่วมลงนามในความตกลงเร่งลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน ซึ่งอาศัยกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน-จีน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ภายใต้ Early Harvest Programme (Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Kingdom of Thailand on Accelerated Tariff elimination under the Early Harvest Programme of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China) ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีสาระสำคัญของความตกลง ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2547)

- 1) แต่ละประเทศลดภาษีสินค้าผักและผลไม้ให้เหลือ ร้อยละ 0 ทันที ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2546
- 2) สินค้าที่ลดภาษี ครอบคลุมสินค้าผักและผลไม้ทุกรายการ (พิกัดศุลกากร HS 07-08)

- 3) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าใช้หลัก Wholly obtained ซึ่งเป็นสินค้าที่เพาะปลูกและเก็บเกี่ยวในประเทศผู้ส่งออกราย

ความตกลงฉบับนี้ ครอบคลุมการลดภาษีสินค้าผักผลไม้ตามพิกัดศุลกากร (HS 07-08) ทุกรายการรวมทั้งสิ้น 116 รายการ (ภาคผนวก ก) แต่เดิมโครงสร้างภาษีนำเข้าผัก ไทยเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 30-60 และเงินเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 5-13 ขณะที่ภาษีนำเข้าผลไม้ ไทยเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 10-44 และเงินเก็บภาษีนำเข้าอยู่ระหว่างร้อยละ 10-39 นอกจากนี้ ทางการเงินได้จัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มจากผู้นำเข้าผลไม้สดร้อยละ 13 และผลไม้แห้งร้อยละ 17 (กระทรวงพาณิชย์, 2546) ซึ่งภายหลังจากการค้าเสรีผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน ครบ 1 ปี (ต.ค. 46 - ก.ย. 47) พบการขยายตัวทางการค้าเพิ่มขึ้น จากตารางที่ 1.1 แสดงมูลค่าการนำเข้า เท่ากับ 4,501.85 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 130.37 ของการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการค้าเสรี และมูลค่าการส่งออก เท่ากับ 11,325.48 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.58 ของการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการค้าเสรี โดยไทยเป็นฝ่ายเกินดุลการค้ากับจีนเป็นมูลค่า 6,823.63 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.40 ของการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากการค้าเสรี และจากรายงานกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2547) พบว่า สินค้าส่งออกของไทยที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ ลำไยแห้ง ลำไยสด ทุเรียน สับปะรด และมันสำปะหลัง (อัดเม็ด/มันเส้น) ส่วนสินค้านำเข้าของไทยที่มีมูลค่าสูง (ตารางที่ 1.2) ได้แก่ แอปเปิล แพร่และควินซ์ ซึ่งพบมูลค่าการนำเข้า เท่ากับ 1,929.49 ล้านบาท และ 773.59 ล้านบาท หรือมีส่วนส่วนการนำเข้าร้อยละ 61.07 และ 24.48 ของการนำเข้าผลไม้จากจีน ตามลำดับ

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการค้ารวมผักและผลไม้ ระหว่างไทย-จีน

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	ก่อนการค้าเสรี (ต.ค. 45 - ก.ย. 46)	หลังการค้าเสรี (ต.ค. 46 - ก.ย. 47)	อัตราการเปลี่ยนแปลง ภายหลังจากการค้าเสรี
มูลค่าการนำเข้า	1,954.18	4,501.85	130.07
ผัก	568.12	1,342.12	136.24
ผลไม้	1,386.06	3,159.73	127.96
มูลค่าการส่งออก	7,186.95	11,325.48	57.58
ผัก	4,647.96	7,940.75	69.86
ผลไม้	2,511.99	3,384.73	34.74
ดุลการค้า	5,232.77	6,823.63	30.4

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการนำเข้าผลไม้จากจีน

หน่วย: ล้านบาท

รายการ	2544	2545	2546	ต.ค. 46 - ก.ย. 47	สัดส่วน (ร้อยละ)
แอปเปิล	808.10	836.04	1,565.26	1,929.49	61.07
แพร์และควินซ์	66.33	138.52	575.81	773.60	24.48
องุ่น	0.64	1.03	31.47	48.93	1.55
ส้ม	0	0.01	4.61	8.03	0.25
กีวี	0	0.45	4.03	6.26	0.20
สตอเบอรี่	0	0.29	0.52	6.96	0.22
อื่น ๆ	163.96	208.14	296.84	386.47	12.23
รวม	1,039.03	1,184.48	2,478.55	3,159.73	100.0

ที่มา: กรมศุลกากร (2548)

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2546) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันระหว่างไทย-จีน พบว่าการค้าผลไม้สดของไทยและจีน มีการแบ่งตลาดต่อกันอย่างชัดเจน คือ การผลิตและการส่งออกของไทยส่วนใหญ่เป็นผลไม้เมืองร้อน เช่น ลำไย ทูเรียน เงาะ มังคุด ลิ้นจี่ และฝรั่ง ขณะที่การผลิตและการส่งออกของจีนส่วนใหญ่เป็นผลไม้เมืองหนาว เช่น แอปเปิล และแพร์ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การค้าเสรีไทยและจีนมีโอกาสเป็นคู่ค้ากันมากกว่าคู่แข่งทางการค้า แม้ว่า การค้าเสรีจะสร้างโอกาสในการเพิ่มปริมาณการค้า (trade creation) และการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศแล้วยังสามารถสร้างอำนาจต่อรองในการเจรจาระดับพหุภาคีภายใต้กรอบข้อตกลงองค์การการค้าโลก แต่การจัดทำเขตการค้าเสรีอาจจะไม่เป็นกลไกที่ให้ผลประโยชน์สุทธิแก่ประเทศเสมอไป ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่อภาคการผลิตภายในประเทศที่ยังไม่แข็งแกร่ง และอาจก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางการค้า (trade diversion) ขึ้นได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความพร้อมของประเทศ รวมถึงกลยุทธ์ในการเจรจาทางการค้าที่เหมาะสมตลอดจนความพร้อมในการปรับตัวต่อกระแสการค้าเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2546)

ด้วยเหตุนี้ จึงศึกษาอุปสงค์การนำเข้าแอปเปิลจากจีน ตามความตกลงการค้าเสรีไทย-จีนในสินค้าผักและผลไม้ ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบการค้าเสรีอาเซียน-จีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาวของปัจจัยราคาและรายได้ต่ออุปสงค์นำเข้าแอปเปิลจากจีน รวมถึงการศึกษาแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีนภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน นอกจากนี้ได้ศึกษาสถานการณ์การค้าเสรีระหว่างไทย-จีน เพื่อ

วิเคราะห์ลักษณะผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าแอปเปิล และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเข้าผักและผลไม้จากจีนต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงทางการค้า ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของนโยบายการค้าเสรีที่มีส่วนสนับสนุนโครงการเมืองไทยแข็งแรงในปี พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่สนับสนุนให้การดำเนินนโยบายการค้าเสรีเกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

- 1.2.1 ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาวของปัจจัยราคาและรายได้ต่ออุปสงค์นำเข้าแอปเปิลจากจีน รวมถึงค่าความยืดหยุ่นของราคาและรายได้
- 1.2.2 ศึกษาแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีนภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน
- 1.2.3 ศึกษาลักษณะผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าแอปเปิล และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเข้าผัก-ผลไม้จากจีนต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศ

1.3 ขอบเขตและแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา

- 1.3.1 ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้นและระยะยาวของปัจจัยราคาและรายได้ในสมการอุปสงค์นำเข้าแอปเปิลจากจีนโดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสแรกปี พ.ศ. 2541 ถึง ไตรมาสสามปี พ.ศ. 2547 รวม 27 ไตรมาส จากกรมศุลกากร ธนาคารแห่งประเทศไทย และสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 1.3.2 ศึกษาแนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีนภายหลังการค้าเสรีไทย-จีน โดยใช้ข้อมูลของปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีนรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2541 ถึงธันวาคม พ.ศ. 2547 รวม 84 เดือน จากกรมศุลกากร โดยเปรียบเทียบข้อมูลปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีน กับ ข้อมูลปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีนที่ปรับด้วยดัชนีฤดูกาล (seasonal index) วิเคราะห์ข้อมูลจากสมการแนวโน้มถดถอยเชิงเส้น และสมการ piecewise regression
- 1.3.3 ศึกษาลักษณะผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้าแอปเปิล และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการนำเข้าผักและผลไม้จากจีนต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน วิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.4.1 ทราบลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรราคาและรายได้ต่ออุปสงค์นำเข้าแอปเปิลจากจีนที่มีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนค่าความยืดหยุ่นด้านราคาและรายได้ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายของรัฐต่อไป

1.4.2 เพื่อแสดงผลของการดำเนินนโยบายการค้าเสรีไทย-จีน ต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณนำเข้าแอปเปิลจากจีน ภายหลังจากการดำเนินนโยบายดังกล่าว

1.4.3 เพื่อเป็นแนวทางหรือมาตรการในการปรับตัวต่อสถานการณ์การค้า ที่มีส่วนสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรง ภายในปี พ.ศ. 2560

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved